

Iz godine u godinu ljeto je rezervirano za prosvjede poljoprivrednih proizvođača. Teme su iste. Nezadovoljni poljoprivredni djelatnici su nezadovoljni položajem u gospodarstvu/društvu jer im je, po njihovom mišljenju, država maćeha kojoj nije stalo što će se dogoditi sa poljoprivrednom proizvodnjom. Poljoprivredni djelatnici u jednu ruku imaju pravo, a u drugu krivo. U čemu je „kvaka 22“?

Europska unija izdvaja značajna sredstva za poljoprivredu. Jučer je izdvajala više, sutra će izdvajati manje. Ekonomska zajednica, koja je prethodila EU, respektirala je interes francuskih poljoprivrednih djelatnika u procesu integracije iz zajedničkog u jedinstveno tržište. Naši poljoprivredni djelatnici dobro se sijećaju povlaštenog položaja europskog djelatnika. Zaštita poljoprivrednih djelatnika je često kritizirana u WTO-u od strane manje razvijenih zemalja. Nisu samo europski djelatnici zaštićeni. Američki poljoprivredni djelatnici uživaju snažnu zaštitu putem svih mogućih instrumentima koji stoje na raspolaganju američkoj administraciji. Prigovori dolaze od strane manje razvijenih i nerazvijenih zemalja. Na globalnoj razini, po svemu sudeći, razvijeni će morati „čuti“ manje razvijene i nerazvijene članice WTO-a kako bi održale otvorene granice za uvoz industrijskih proizvoda i usluga visoke dodane vrijednosti. To je, otprilike, globalna slika.

Hrvatska od svoje samostalnosti istaknula je cilj da postane punopravna članica EU. Konačno postali smo punopravna članica početkom srpnja ove godine. Dio smo velike obitelji u kojoj se naši djelatnici osijećaju potpuno napuštenima. Nema više obilnih potpora od strane države. Nije problem samo u praznoj državnoj blagajni; problem je u nerazvijenoj i neprimjerenoj poljoprivrednoj proizvodnji. Izgubili smo dvadesetak godina a nismo učinili ništa. Naš je poljoprivredni djelatnik osuđen na neuspjeh. Da li je tako trebalo biti? Jasno da nije.

Političke stranke, u Lijepoj našoj, koje su računali na glasaove ruralnih i nerazvijenih krajeva obećavali su razumjevanje za probleme tog i takvog glasačkog dijela. Manje ili više, kad su osvojile vlast, održale su obećanje putem nerazumnih subvencija. Poljoprivredni su proizvođači u znak zahvale za dobijenu „manu“ tvrdoglavo podržavali svoje političke darivatelje. Urbani dio populacije je zbog te i takve politike plaćao državi veće poreze ili se je ona, što je isto, dodatno zaduživala ponekad u zemlji ponekad u inozemstvu. Tako se je stanje u poljoprivrednoj proizvodnji, neprimjerenom poljoprivrednom politikom, konzerviralo putem socijalnih programa koji su se nazivali sustavom subvencija.

Značaj poljoprivredne proizvodnje nije potrebno posebno isticati. On je povijesno poznat. Teško je govoriti o minimalnom standardu i granici siromaštva a gubiti iz vida minimalnu potrošačku košaricu. Na ovim sam stranicama u više navrata napisao – poljoprivreda nije sama po sebi razvoj, ali bez razvijene poljoprivrede nema razvoja. To mislim i danas. Posebice imam u vidu povezivanje zelene i plave magistrale. Usput rečeno, nerazumno i nepotrebno smo smanjili stopu PDV-a na turizam, a značajan input, hranu, nismo promatrali u kontekstu ukupne usluge koju pruža turizam. Vratimo se priči.

Hrvatska ima značajne poljoprivredne potencijale. Hrvatska je morala postati značajan izvoznik kako poljoprivrednih proizvoda tako i hrane. Ništa se od toga nije dogodilo. Ova i ovakva poljoprivredna politika je naprosto bila ograničenje razvoju poljoprivredne proizvodnje a ne njezina podrška. Nismo odgovorili na temeljna pitanja: što, kako i za koga proizvoditi. Tržište je trebalo zamjeniti, smatrali su vladajući, bilo koju i bilo kakvu razumnu politiku. Primjer robnih rezervi je samo pojavni oblik besmislene poljoprivredne politike. O potrebi instituta robnih rezervi također sam pisao na ovim stranicama. Poljoprivrednu proizvodnju valja stabilizirati i učiniti predvidljivom. To nismo učinili pa poljoprivredni ciklusi u Hrvatskoj divljaju do razine nesnošljivosti. Dobra godina je loša godina, loša godina je loša godina. Nikako da dođe dobra godina.

Početak priče je u rajonizaciji i komasaciji koje nismo učinili. Naredni korak je u obrazovnom sustavu poljoprivrednih djelatnika kako bi primijenili suvremene metode proizvodnje. Općenito ignoriranje znanosti kao bitnog čimbenika razvoja nije zaobišao ni poljoprivrednu proizvodnju. U EU, u zavisnosti od proizvodnog programa, zna se što je proizvodno gazdinstvo i koje kriterije mora zadovoljiti kako bi opstalo. Mi smo, međutim, nastavili po onoj narodnoj – pleti kotac kao otac.

Možemo li bilo što razumnog učiniti? Uvijek se može učiniti više. Danas kada smo punopravni članovi EU broj stupnjeva slobode je manji nego što je to bio jučer. Međutim, nije tragično stanje stanje samo u poljoprivrednoj proizvodnji. Problemi i nespremnost su prisutni u cijelom gospodarstvu. Da bi izašli iz stanja u kojem jesmo potrebno je postaviti dijagnozu stanja i o tome javno progovoriti. Potom je važno pristupiti procesu restrukturiranja poljoprivredne proizvodnje. U tome je uloga države nezaobilazna, ma koliko mi šutjeli o tome.